

I

Tussen 1830 en 1831 waarde er een epidemie van revoluties door Europa. Het Oostenrijkse keizerrijk werd minder getroffen dan zijn buurlanden omdat prins Metternich alle liberale aspiraties wist te smoren onder een verstikkend deksel van politierreur en bureaucratie. Al snel zakte de revolutionaire koorts. De rust van de ultraconservatieve Heilige Alliantie, die schijnbaar voor eeuwig zou heersen in Centraal- en Oost-Europa, keerde weer.

Begin november 1833 daalde er een fijne sneeuw neer op de oude stad Wenen, die nog omsloten was door haar nutteloze bastions. Het was al laat op de avond toen drie officieren door de dubbele tochtdeuren koffiehuis Steidl in de Heumarktgasse binnenstapten. Dit etablissement werd door een gemêleerd publiek bezocht, op de grens van de kleine burgerij en de Weense middenklasse. Bij Steidl getuigde alles, de sleetse maar zorgvuldig geborstelde banken, de even blinkend gepoetste als ouderwetse kroonluchters, en de talloze keren geschrobde bruine muren, van een nette veroudering, het interieur werd goed onderhouden om het zo lang mogelijk mee te laten gaan. De drie officieren legden hun zware lange overjassen af. Ze gingen voorzichtig zitten, uitkijkend dat er geen smetje kwam op hun kostbare witte uniform met koningsblauwe broek. Voor de officieren van de Oostenrijkse keizer was het een heilige plicht en voortdurende zorg om hun tenue, dat een paar maanden soldij had gekost, onberispelijk te houden. Ze namen hun sjako af, zetten hun lange sabel neer en trokken hun witte handschoenen uit. Dat ceremonieel trok geen bijzondere aandacht van de stamgasten, die bedaard in hun kranten verdiept bleven.

Graaf Alexander Korvanyi, of naar zijn Hongaarse afkomst *Gróf* Korvanyi Sandor, had in zijn gloednieuwe uniform van eersteklas kwaliteit liever in zijn eentje een wienermelange gedronken. Op zijn achtentwintigste had hij onlangs een aanzienlijke erfenis verworven en was hij op jonge leeftijd bevorderd tot kapitein. In zijn directe omgeving had dat geleid tot een mengeling van afgunstige kwaadsprekerij en berekenende vriendschappen. Zijn nauwgezette toewijding aan de dienst werd beschouwd als verwaande uitsloverij en zijn gereserveerdheid als kille hoogmoed. Van zijn kant kon graaf-kapitein Korvanyi steeds minder hebben van zijn medeofficieren. Bovendien voelde hij zich verstoffen in het duistere bureaucratische hoekje van de generale staf, waar hij zich gelukkig mocht prijzen benoemd te zijn. Er was hem een glanzende carrière in het vooruitzicht gesteld, maar van maand tot maand werd zijn verveling steeds meer gekleurd door bitterheid.

Hij dronk zijn eerste glas te schielijk leeg en betreurde het dat hij de uitnodiging niet had weten af te slaan van een superieur aan wie hij in de euforische vrijgevigheid van zijn pasverworven rijkdom helaas wat geld had geleend. Commandant Brupzka zat tegenover graaf Korvanyi, aan de andere kant van het glimmende tafeltje. Omdat hij zijn schuld niet direct kon terugbetalen putte hij zich uit in overdreven vriendschapsbetuigingen. De commandant was in het gezelschap van een luitenant die hij onder zijn hoede had genomen omdat ze beiden afkomstig waren uit hetzelfde naargeestige stadje in Moldavië. Tot ergernis van graaf Korvanyi bleek het enige waarmee dat luitenantje begiftigd was een vreselijk Tsjechisch accent en een taai geduld om naar de al te joviale commandant Brupzka te luisteren.

Om de avond door te komen paste graaf Korvanyi de militaire techniek toe van *beheerste afwezigheid*, die erin bestond dat je correct voldeed aan de verplichtingen die de situatie met zich meebracht maar intussen je gedachten de vrije loop liet. Bij de dood van zijn vader was Alexander Korvanyi nog een piepjonge onderluitenant die net van de cadettenschool kwam. Hij erfde al zijn vaders geschriften en diens uitgebreide bibliotheek in het kleinste huis dat nog de naam ‘buitenplaats’ verdiende, drie dagmarsen ten zuiden van Wenen, in Burgenland. Het bezit lag te ver weg van de

garnizoenen waarbij hij destijds kans meende te hebben ingedeeld te worden. Dus verkocht hij het ouderlijk huis om zijn soldij aan te vullen en zijn schulden te betalen. Hij ging prat op een welstand waar hij door zijn geboorte recht op meende te hebben. Zijn rijkdom leek een beloning voor de inspanningen die hij zich vanaf zijn vroege jeugd had getroost om een perfecte officier te worden volgens de voorschriften van zijn vader. In zijn ogen was het vermogen dat hij erfde in de eerste plaats een manier om eindelijk te kunnen voldoen aan zijn vaders verwachtingen. Alsof hij, meer nog dan bezit, zijn vaders wilskracht en geest geërfd had.

Een paar jaar later stierf zijn jonge neef Antal, een graaf Korvanyi van de oudere tak, aan een slagaderlijke bloeding. Hij was met zijn paard ten val gekomen toen hij tijdens een van zijn buitenritten op een versperring was gestuit. Alexander was nu de enige graaf Korvanyi, heer en meester van onmetelijke, verafgelegen domeinen, waar hij noch zijn neef ooit een voet had gezet. Want sinds bijna vijftig jaar kwamen de graven Korvanyi nooit meer op hun voorouderlijk landgoed, ze hadden alleen schriftelijk contact met de rentmeesters om te klagen over de geringe opbrengsten van de grond, het vee en de bossen. Na die erfenis werd Alexander bevorderd tot kapitein en benoemd in de hoofdstad. Het succes kon zijn twijfels over zijn rol in het leger niet wegnemen, zijn onbehagen werd alleen gesust door een wolk van ijdelheid.

Commandant Brupzka schonk kapitein Korvanyi's halfvolle glas nog eens bij. Omdat de hoop vervlogen was om vanavond van de man af te komen bestelde Alexander Korvanyi iets te eten – stevige kost, met het oog op de volgende consumpties. Een varkensachtige ober, een nu al zwaarlijvige jongeman met glimmend zwart haar dat tegen zijn schedel geplakt zat, bracht een aardappelomelet en een *Tafelspitz*, rundvlees met mierikswortelsaus.

Het gesprek wilde niet vlotten ook al deed de commandant nog zo zijn best om graaf Korvanyi aan de praat te krijgen. Deze onderbrak zichzelf midden in een zin toen twee officieren cavalerie, die net Steidl binnengekomen waren, na een korte blik om zich heen op hem afstapten. Ze salueerden voor de commandant, en kapitein Korvanyi moest ze aan elkaar voorstellen. *Rittmeister Freiherr Von Wioldnitz-Wochenburg* was zoon en kleinzoon van

een generaal. Hij was in het gezelschap van *Rittmeister* Sergert. Beide kapiteins droegen het witte uniform met karmijnrode revers en de versierselen van de dragonders van Windischgrätz. Sinds hij in Wenen was had graaf Korvanyi hen vaak ontmoet in de salons van de hogere kringen. Maar hij was er nooit achter gekomen of de twee cavaleristen goede vrienden waren of dat Sergert alleen een vleier was, die hoopte op de *Protektion* die Von Wioldnitz hem in zijn carrière zou bieden. De twee dragonders leken de avond goed te zijn begonnen in een naburige *Heuriger*, een tapperij waar jonge wijn wordt geschonken, voor ze een aanslag kwamen doen op de wijnkelder van Steidl. Von Wioldnitz was in opperbeste stemming, hij liet een tafel aanschuiven en bestelde voor Sergert en zichzelf een uitgebreide, rijkelijk begoten maaltijd. Dankzij de luidruchtige nieuwe gasten kon Alexander Korvanyi weer opvallend verzinken in zijn herinneringen.

Zestien maanden geleden was hij nog een onbemiddelde luitenant die in garnizoen lag in Bad Schelm in Stiermarken, toen de avond voor Sint-Jan het dak van de kazerne afbrandde. Onderzoek wees uit dat het een ongeluk was geweest, maar plaatselijk werd gefluisterd dat het vuur flink was aangewakkerd door de mandflessen brandewijn van 75 procent die de assistent-hofmeester stiekem op zolder had opgeslagen voor de verkoop aan verlofgangers. De gewone soldaten brachten de rest van de zomer door in tenten terwijl de officieren, afhankelijk van hun portemonnee, in de stad ingekwartierd werden: degenen met de hoogste rang en het meeste geld in hotels, degenen die het meest benijd werden in een bijgebouw van het bordeel en de rest bij particulieren. Alexander Korvanyi bracht een bezoek aan baron Von Amprecht, wiens zomerverblijf op minder dan een mijl afstand lag. Hij hoefde niet eens te zeggen dat hij een schoolkameraad was van Von Amprechts tweede zoon: de familie bood hem spontaan gastvrijheid aan.

Na de brand was alles ontregeld en de militaire verplichtingen waren tot het minimum beperkt. Zo bracht Alexander Korvanyi de hele zomer meer tijd door bij de familie Von Amprecht op het jachtslot Bad Schelm dan in het tentenkamp dat verzezen was naast de afgebrande kazerne. Om te voorkomen dat hij bij de jacht

zijn uniform vuil zou maken kreeg hij afleggetjes aangeboden van de broers Von Amprecht. Hij had nog nooit zo prettig gejaagd. Hij ontdekte wat een echt gezinsleven was. De vrouw des huizes was een jonge Italiaanse, Livia *née* Montecorvo d'Amicini. Dat voorjaar was baron Von Amprecht met haar getrouwd nadat hij lang weduwnaar was gebleven. Hij genoot volop van zijn nieuw echtelijk geluk. Drie van de vijf kinderen uit zijn eerste huwelijk waren op Bad Schelm. Ze namen Alexander Korvanyi direct in hun kring op, met het gemak en de vrolijke kameraadschap die als vanzelf ontstaat bij kinderen uit een groot gezin. De oudste zoon, Ruprecht von Amprecht, werd tot zijn grote genoegen betrokken bij het beheer van het domein en legde luitenant Korvanyi alles haarfijn uit met het enthousiasme van een beginneling. Albert, de jongste, elf jaar oud, joeg zijn Franse gouvernante de stuipen op het lijf door met een van zijn schoolvriendjes, die mocht komen logeren in de laatste grote vakantie voordat ze naar het internaat zouden gaan, boomhutten te bouwen en de tent van een Turkse pasja op te zetten in de oranjerie. En tot slot was er de jonge Charlotte-Amélie von Amprecht, net achttien geworden, die door iedereen Cara werd genoemd. Ze bracht bijna al haar tijd door met paardrijden en jagen. Vaak nam ze haar broer Ruprecht en Alexander Korvanyi mee, of anders ging ze alleen, op afstand gescorteerd door de oude jachttopziener van het domein, die zijn reumatiek vergat bij de paardrijkunsten van het baronesje.

Alexander Korvanyi hield van groepsritten en het bloed van wild, de geuren van de zomer, de lange lichte avonden, de zoele nachten. Na een paar dagen in deze sfeer van vrijheid, die nieuw voor hem was, greep hij alle gelegenheden aan om met Cara alleen te zijn, in het bos, of 's avonds voor of na het eten. Cara liet zich deze geheime ontmoetingen aanminnig welgevallen. Alexander was verbijsterd, hij kon haar gevoelens niet peilen. Bovendien was hij bang niet de juiste woorden te kunnen vinden om uiting te geven aan een zo onverhoeds opvlammende liefde, die hij bij ieder ander dan zichzelf absoluut onwelvoeglijk zou hebben gevonden. Steeds wanneer er in zijn hoofd een eerste zin opkwam om haar zijn liefde te verklaren, vreesde hij daarmee de gastvrijheid van haar edele vader te beschamen.

Op een avond schepte het gezelschap zoals gewoonlijk na het eten een luchtje in de tuin. Korvanyi liep daar vervuld van verlangen en gewetenswroeging, nog steeds te verbijsterd om iets te zeggen. In een laantje haagbeuken ontmoette hij Cara, die al eerder was weggeglip. Ze liepen naast elkaar, wandelden heen en weer in hetzelfde afgelegen deel van het laantje. Na de zoveelste onbeduidende woorden zwegen ze. Alexander telde niet meer hoe vaak ze heen en weer liepen, en hij had het gevoel nooit meer een woord te kunnen uitbrengen. Tien keer aarzelde hij om de hand van het meisje te pakken. Uiteindelijk legde hij met een wonderlijk vanzelfsprekend gebaar zonder omhaal een arm om Cara's middel en trok haar tegen zich aan, zonder op weerstand te stuiten. Hij was gewoon blijven doorlopen met dezelfde trage, mechanische pas. Hij voelde alleen nog de zachte soepelheid van haar middel onder zijn arm. Ten slotte bleven ze staan en draaiden zich naar elkaar toe om hun eerste kussen uit te wisselen. Toen hij haar uit zijn omhelzing losliet, wandelden ze als vanzelfsprekend gearmd verder en hij bekende hoe verbaasd hij was dat ze zo gretig op zijn eerste toenaderingspoging inging zo kort nadat ze elkaar voor het eerst hadden ontmoet. Cara antwoordde onstuimig: 'O Alexander, ik dacht dat het er nooit van zou komen! Gisteravond op het balkon dacht ik al dat het zover was, maar je maakte geen aanstalten. Het was om uit m'n vel te springen!' Voor het eerst tutoyeerde ze hem en dat deed ze heel ernstig, met de bijzondere ernst die voortkomt uit een groot geluk. Op haar verwijtende woorden haalde graaf Korvanyi snel de verloren tijd in en diezelfde nacht, toen iedereen sliep of deed alsof, werden er in de tuin van Bad Schelm heerlijk onherstelbare verrukkingen gesmaakt.

Wonderbaar! Dat was het enige woord dat Alexander Korvanyi wist te vinden voor zijn plotse, volmaakte geluk; het was rond, vol en rimpelloos als de vijver aan de oever waarvan hun eerste liefkozingsen plaatsvonden. Maar toen hij na een paar nachten voorzichtig over de toekomst begon, legde ze hem het zwijgen op. Hij drong nog één keer aan, maar ze viel heftig uit: 'Weet ik het! Ik heb je gezegd dat ik er niet aan wilde denken. Als je je zo druk maakt om het fatsoen kan de familie er maar beter nooit achter komen.'

'Maar als ze ons...'

‘Zelfs als ze ons ooit betrappen. Ik zal nooit een officiersvrouw worden, zo’n vrouw die altijd op bezoek gaat bij andere officiersvrouwen in hun benauwde appartementjes. Ik heb ze gezien in de stad, die arme schapen, altijd bezig te verhuizen van het ene garnizoen of fort naar het andere, altijd op weg van de ene kant van het keizerrijk naar de andere, als zigeuners, met al hun huisraad hoog opgetast op karren!’ Vanaf dat moment legde Alexander zich erbij neer te genieten van het moment, in het besef dat het geluk niet duren zou. Een paar weken lang ging het leven van de familie Von Amprecht onveranderd zijn gangetje, rondom hun liefde.

Tegen het eind van de zomer kreeg het regiment van luitenant Korvanyi het bevel voor de winter terug te keren naar het kwartier in Lemberg. Niemand was daar blij mee. ‘Van de winter zullen we daar in die oude kazerne meer last hebben van de kou dan hier in het tentenkamp!’ zeiden de soldaten, en de officieren klaagden: ‘Wat een pech! We hebben daar al drie jaar gelegen, nu hebben we eindelijk een fatsoenlijke plek en dan moeten we weer terug. Als je het mij vraagt worden we gestraft voor die brand!’ De kolonel zag zich gedwongen bekend te maken dat hij wegens de overstelpende hoeveelheid aanvragen geen enkel verzoek om overplaatsing naar een ander onderdeel in behandeling zou nemen.

Toen het moment van afscheid daar was, stond Alexander Korvanyi voor de zoveelste keer verbaasd over Cara. Hij had al zijn moed bij elkaar geraapt en wat magere argumenten verzameld om haar te troosten, maar die had hij niet nodig omdat ze haar tranen maar al te goed in bedwang hield en verklaarde: ‘Ik heb besloten niet te treuren, deze zomer was te mooi om nu alles te bederven, er mag geen wanklank zijn, geen verdriet.’ En ze liep vastberaden weg, met rechte rug, zonder te rennen of nog om te kijken. Korvanyi was teleurgesteld dat hij haar niet hoefde te troosten voor wat andere meisjes een drama zouden hebben gevonden. Viel het haar zo gemakkelijk om een punt te zetten achter hun liefde... was het voor haar zoiets als het afzadelen van een paard na een rit? De volgende ochtend, toen hij officieel van iedereen afscheid nam, gedroeg Cara zich precies even kameraadschappelijk en meelevend als de rest van de familie Von Amprecht.

Toen de theaters uitgingen en het spitsuur was bij Steidl werd de

toon van het gesprek van de medeofficieren van kapitein Korvanyi aanzienlijk lossen. Rittmeister Von Wioldnitz beweerde dat er niets ging boven een getrouwde maîtresse, dat geen enkel meisje van plezier, hoe mooi of uitzonderlijk begaafd ook, blijk gaf van zo'n heerlijke mengeling van angst, ongeduld, overstelpende wellust en schuldgevoel. Met een onbestemd gevoel van ergernis over dat gezwets en nog meer door de instemmende bewondering waarmee ernaar geluisterd werd, vroeg graaf Korvanyi langs zijn neus weg of de verrukkingen dan niet vertroebeld werden door de gedachte afbreuk te doen aan de eer van de echtgenoot. De zinspelende, hoe indirect ook, op eerschennis was genoeg om de minst aangeschoten officieren te laten schrikken. Von Wioldnitz voelde zich misschien gepikeerd, maar ondanks zijn toenemende beschonkenheid reageerde hij ontwijkend. Alsof hij de opmerking niet gehoord had, vervolgde hij verzoenend, menend dat iedereen het over één ding eens zou zijn: 'Maar wat pas echt prettig is, nietwaar, is de genegenheid van een ongetrouwde jongedame. U moet toch toegeven dat sommigen door hun vrijpostige gedrag al laten voorvoelen dat ze altijd een betere maîtresse dan echtgenote zullen zijn.' De trouwe meeloper Sergert grinnikte. Commandant Brupzka en de luitenant glimlachten veelbetekenend. Ze zeiden steeds minder. Al waren ze dronken, ze vergaten niet dat ze sociaal ondergeschikt aan hem waren. Tegelijkertijd gaf de drank Von Wioldnitz een overmoedig gevoel van onkwetsbaarheid. Hij vervolgde: 'In zo'n geval is de echtgenoot natuurlijk zelf aansprakelijk voor wat er gebeurt!'

'Maar u wilt toch zeker niet beweren...' begon kapitein Korvanyi moeizaam, direct onderbroken door de Rittmeister, die door niets werd tegengehouden, zoals wanneer hij in zijn dromen zijn eskadron aanvoerde op de Poolse vlakte: 'Ja, als je ze leert kennen zie je meteen wie er een betere maîtresse dan echtgenote zal zijn. Neem nu bijvoorbeeld dat baronesje... een ware jaagster Diana, daar hoeven we ons geen illusies over te maken! U weet wel, dat meisje Von Amprecht, dat er maar op los...'

'Dat is infaam!' riep Alexander Korvanyi, buiten zichzelf, en hij sprong met een ruk op van zijn stoel. Von Wioldnitz, verbijssterd, versuft door de drank, niet bij machte te begrijpen waarom

de ander zich ineens beledigd voelde, wilde antwoorden en genoegdoening vragen door te reageren zoals de eer vereiste. Hij was zwaar beschonken, stond duizelig op en verloor zijn evenwicht. Hij probeerde zich vergeefs ergens aan vast te grijpen, trok een tafel omver en kwam woest met zijn armen maaierend ten val. Zijn rechterhand was nog rond de schede van zijn sabel geklemd. Het gevest raakte de wenkbrauw van graaf Korvanyi en maakte er een stevige jaap in. Ijselijk bleek wankelde de graaf achteruit, verblind door een scherpe pijn, terwijl de anderen Von Wioldnitz overeind hielpen. De aangesnelde obers, die niet wisten wie het met wie aan de stok gekregen had, konden de twee officieren niet scheiden omdat ze hun uniform niet durfden aan te raken. Ze zouden om minder al een flinke aframmeling krijgen. Dus zetten ze bedrijvig de tafel en de stoelen weer overeind, en ruimden de scherven op, in het geroezemoes van geschrokken of nieuwsgierige omstanders.

Zodra hij kon zei graaf Korvanyi, zijn linkeroog dichtgeknepen onder zijn hevig bloedende wenkbrauw, tegen Rittmeister Sergert, die de verwilderde Von Wioldnitz ondersteunde, dat hij de volgende dag zijn getuigen zou sturen. Hij liep naar de deur zonder commandant Brupzka te groeten. Toen hij naar buiten stapte, met zijn overjas over zijn schouders en een zakdoek tegen zijn gehavende oog, werd hij overvallen door het donker, de kou en de relatieve rust in de straat. Terwijl hij snel naar huis liep, verdwenen binnen enkele minuten de woede en de pijn, om plaats te maken voor een vreemd licht gevoel van opwinding. Zijn gedachten warrelden even snel, tintelend en koel als de sneeuwvlokken in de lichtkegel van de schaarse straatlantaarns.

Zonder op of om te kijken liep graaf Korvanyi door de bekende straten naar huis, hij vroeg zich niet af waarom hij ging duelleren maar hoe. De combinatie van wat er was voorgevallen en zijn opvoeding maakte de eerste vraag absurd. In zijn ogen was dit niet een dramatische beproeving maar een technisch probleem. Hij twijfelde geen moment aan de erecode die wapenbroeders verplichtte elkaar te doden. Integendeel, hij walgde van de lafhartigheid en de hielenlikkerij die hij om zich heen zag. Hij was zich wel bewust van zijn arrogantie en superioriteitsgevoel, maar durfde daar niet aan te tornen want daar steunde hij al zo lang op dat hij anders in elkaar zou storten.

Deze houding had hij ontwikkeld in zijn opleidingstijd aan de cadettenschool. Tussen zijn kindertijd en volwassenheid lagen lange barre jaren, waarin elk spoor van vroeger diende te verdwijnen; zijn nieuwe leven moest lijken op de gravure op het schutblad van een militair handboek. Zijn enige wapen tegen de eenzaamheid, de verveling, de gortdroge studie en het alomtegenwoordige reglement was zijn eergevoel en het bewustzijn van de adel van zijn voorvaderen, al die dingen die de hoofdmoot uitmaakten van de brieven die zijn vader hem schreef en waarin deze steeds hamerde op zijn vaste opvattingen over de vernieuwing van de adel zoals hij die in zijn felle geschriften had uiteengezet.

Want volgens zijn vader was het christelijk geloof meer een instrument ten dienste van het maatschappelijk conservatisme dan een moraal die zonder onderscheid moest gelden voor de adel en de burgerij. De Hongaarse familie, die lange tijd streng calvinistisch was geweest, was om pragmatische redenen bekeerd toen ze

zich aan de zijde schaarde van de katholieke Habsburgse monarchie. Bijna het enige wat vader Korvanyi van zijn godsdienst had behouden was een zekere dogmatische onbuigzaamheid. Leidraad voor het gedrag van de aristocratie was voor hem een vreemde mengeling van mystiek stoïcijns plichtsgevoel en een heilig geloof in de eer van de naam, die grensde aan voorouderverering. Volgens zijn duistere formulering leefden voor een edelman zijn voorouders altijd voort 'in de enige onvergankelijke persoon van zijn Naam'. Met het klimmen der jaren ging hij steeds roekelozter tekeer tegen de sociale gelijkheid van de christelijke leer en tegen de absolute monarchie, hij baseerde zich daarbij op een extreme interpretatie van bepaalde ideeën van Montesquieu, van wiens werk hij overigens niet bepaald betrouwbare vertalingen in het Hongaars en het Duits had gemaakt. Naar zijn overtuiging was de belangrijkste les uit de Franse Revolutie dat absolutisme onafscheidelijk samengaat met het verval van de adel en de opkomst van de burgerij, die niet stijgt naar het niveau van de adel maar zich ertegen keert, met als gevolg stuurlaasheid en opstandigheid van het gewone volk.

Wonderbaarlijk genoeg ontkwam hij aan de banvloek van de strenge censuur in het tijdperk Metternich, wat deels te danken was aan de geringe weerklank die zijn in eigen beheer uitgegeven schotschriften vonden. Destijds waren de censoren vooral beducht voor de verspreiding van liberale en nationale denkbeelden, die ook door de oude Korvanyi bestreden werden, omdat ze volgens hem schadelijk waren voor het keizerrijk. Hij genoot in het bijzonder de welwillende Protektion van enkele invloedrijke oude vrienden, die hem voor zijn eigen bestwil eenvoudig bestempelden als een ongevaarlijke zonderling, die ondanks zijn hersenspinsels en gemopper in wezen trouw bleef aan de wet en de monarchie. Zo profiteerde hij zijns ondanks van de inheemse vriendjespolitiek waarvan het openbare leven in het keizerrijk doortrokken was. De inhoud van de brieven die hij aan zijn zoon stuurde bewees duidelijk dat in zijn ogen de hoogste vaderlijke plicht bestond in het uiteenzetten en overbrengen van zijn denkbeelden, de grootste vorm van vertrouwen en genegenheid die een vader zijn zoon kan bieden.

De oude graaf Korvanyi had grote bewondering voor de bloei van niet-adellijke talenten waarmee de opmars van de napoleontische legers gepaard was gegaan. Hij was geen voorstander van maatschappelijk immobilisme. Hij vond dat iedereen zich door zijn daden kon verheffen tot grandeur. Wanneer nazaten hun best deden een voortreffelijke vader te eren en te evenaren, verdienden ze een adellijke titel. En omgekeerd, wanneer de drager van de grootste naam zich die naam onwaardig betoonde, moest hij in rang achteruitgaan of zelfs, wanneer hij een misdaad begaan had, uit de adelstand worden ontheven om de eer van zijn pairs en voorouders niet te bezoedelen. Volgens hem was het een essentiële taak van de monarch om deze 'beloning' en 'straf' naar beste inzicht rechtvaardig te verdelen. Pagina's lang peperde hij zijn zoon het belang in van dit principe, dat moest voorkomen dat de adel zou vervallen tot middelmatigheid. Hij raakte hem diep door de bewering dat ook als de huidige wetten van het keizerrijk dit 'systeem van sociale rechtvaardigheid' niet bekrachtigden, dat systeem toch altijd de spil en de leidraad moest vormen voor iedere edelman. Zo groeide de cadet Korvanyi op onder het mythisch oog van een voorouderfiguur, vagelijk verbonden met de keizer, die alomtegenwoordig was door zijn portretten, en die zijn eer beoordeelde. In zijn eenzaamheid uitsluitend gevoed door de brieven van zijn vader, zag Alexander in hem ten slotte de verkondiger van een oeroud geheim, van een belofte van eeuwig leven die heel wat machtiger was dan het woord van de priesters. De verbondenheid in die mythe was de enige band tussen vader en zoon, die elkaar in die tijd hooguit een of twee keer per jaar zagen.

Gevormd door deze denkbeelden was Alexander een model-officier geworden, altijd nauwgezet en toegewijd in het vervullen van zijn dienst, wat des te opmerkelijker was omdat hij geen bijzondere voorliefde of romantische bevoegenheid voelde voor een leven of loopbaan in het leger. Later kwam er door het contact met de buitenwereld een stroom van nieuwsgierigheid op gang, nieuwe verlangens en ambities, en dat leidde tot een innerlijke verandering. Het denkbeeld van een leven uitsluitend gewijd aan de plichten van zijn functie en de eer van zijn naam, werd iets minder dwingend.

In concreto was kapitein Korvanyi, wilde hij tot het uiterste een

goed officier blijven, verplicht Von Wioldnitz te doden. Tegenover de Rittmeister voelde de graaf zich zeker van zijn positie, wat er ook waar mocht zijn van de laster die de man verspreidde. Misschien was juist door die kern van waarheid zijn vastberadenheid om te doden onontkoombaar. Maar hij zou al zijn krachten nodig hebben om tot aan het beslissende moment goed te blijven functioneren en zijn tegenstander zonder mankeren te doden. Tot zijn blijdschap voelde die avond hoe hem krachten toestroomden vanuit een bron buiten hemzelf, door de gedachte aan Cara von Amprecht. Onder zijn stappen deed hij de half opgevroren sneeuw in de straatjes kraken, met woest genoeg, zoals een hond op zijn bot knaagt.

Direct na zijn benoeming in Wenen, waar de familie Von Amprecht het winterseizoen verbleef, had hij Cara een bezoek gebracht. Ze hadden elkaar zestien maanden niet gezien en hij was nieuwsgierig naar hoe het met haar ging, en nieuwsgierig naar zijn eigen gevoelens. Het bracht hen beiden in verlegenheid. Hun gesprek werd bemoeilijkt door overstelpende herinneringen en vragen, en ze probeerden niet een afspraak onder vier ogen te maken. Ze beperkten zich tot het uitwisselen van nieuwtjes, tot beleefd bijpraten. Toch probeerde hij als een dier dat naar de bron gaat, ook al weet het dat daar roofdieren op hem wachten, om aanwezig te zijn bij gelegenheden waar zij voor een meisje van haar leeftijd en haar stand eigenlijk te weinig acte de présence gaf. Uiterlijk bleef de afstand tussen hen onveranderd, hun gesprekken waren oppervlakkig, vaak in het bijzijn van andere gasten. Zij verschool zich altijd achter een ietwat koel masker van beleefdheid. Maar in de loop van hun ontmoetingen veranderde hun opgelaten gevoel ongemerkt in een zekere verstandhouding. Ze konden beiden meer genieten van hun herinneringen juist omdat ze het er niet over hadden en ze niet met elkaar vergeleken. Hun stilzwijgen was geruststellend, want daardoor konden de herinneringen tevoorschijn komen als zwaarden uit een schede en oude glans oproepen zonder de spanning van een gevecht nu.

Zijn verontwaardigde reactie bij Steidl leek Alexander nu even lucide als spontaan. Niet alleen begeerde hij Cara nog steeds, maar hij hield ook nog steeds van haar, en hij beschouwde haar

eer als de zijne. Dat was voor hem voldoende reden om te duelleren, maar plotseling werd het voor hem van levensbelang om te weten of zij ook van hem hield. Alexander leunde even tegen de zware voordeur van zijn huis voor hij die opende. Hij voelde zich als een draad die tot het oneindige wordt uitgerekt in de ruimte, zijn gewicht tegen de deur veranderde in een vreselijke spanning en de stilte gonsde in zijn oren. Op een geheimzinnige manier, misschien door een stille influistering van begeerte, kwam hij toen op de gedachte om met haar te trouwen. Het was een bevrijding, het laatste beetje durf dat beslissend is voor een strijd.

Toen ging hij het portaal binnen en liep langzaam de donkere trap op, met één gehandschoende hand op de trapleuning, terwijl hij met de andere nog steeds de zakdoek tegen zijn voorhoofd drukte. Bij elke hardstenen trede voelde hij zijn kracht en vertrouwen toenemen. Als Cara met hem wilde trouwen zou hij optimaal kunnen vechten, voor haar en voor zichzelf. Zijn geluk zou hem onoverwinnelijk maken. En als ze nee zou zeggen... Dan zou hij de rencontre tegemoet gaan met een melancholieke afstandelijkheid waardoor de hele zaak een simpele formaliteit zou worden, ongeacht de afloop. Hij voelde dat het veel gemakkelijker zou zijn uit liefde te doden dan uit plicht. De officier in hem kwam in opstand tegen deze constatering maar de rest van zijn wezen voelde zich er hartstochtelijk door gesterkt. Instinctief probeerde hij zo veel mogelijk te verdringen dat hij weleens gedood zou kunnen worden. Wanneer de gedachte onwillekeurig toch bij hem opkwam hield hij zichzelf voor dat hij de strijd zou aangaan in het grootste geluk of de diepste onverschilligheid: de beste gemoedsgesteldheden om te sterven.

Binnen in zijn appartement wierp hij zijn met bloed bevlekte zakdoek en handschoenen neer. Daarna dronk hij een paar glazen water uit de karaf die op het dientafeltje in de hal stond. Hij vroeg aan Gabor, zijn slaperige oppasser, die bedenkelijk keek, om zijn uniformjas in de week te zetten. Gabor sprak altijd Hongaars wanneer hij met de graaf alleen was. Zoals de meeste niet-Oostenrijkse soldaten van het keizerrijk sprak hij slechts een paar woorden Duits buiten de reglementaire orders, die in alle onderdelen verplicht waren.

‘Zelfs een heel goede wasvrouw zou die jas nooit meer zo kunnen krijgen als hij was, meneer, het is bloed...’

‘Dat weet ik, Gabor, mijn eigen bloed. Maar voor ik een nieuwe bestel moeten we eerst maar ’ns zien wat die wasvrouw van jou er nog van weet te maken.’

‘Moet ik om een chirurgijn gaan, meneer?’

‘Nee, ik wil niet opgelapt worden door een halfslaperige handwerksman. Ga morgenochtend vroeg dokter Flosser halen, wanneer je de jas en deze brieven wegbrengt.’

Hij schreef een korte missive aan twee ervaren medeofficieren, die bij Rittmeister Von Wioldnitz moesten informeren naar de namen van diens getuigen. Hij maakte ook een afspraak om acht uur die avond om volgens de regels de voorwaarden van het duel overeen te komen. De graaf stuurde Gabor weg en ging voorzichtig op zijn rug liggen. Om zijn voorhoofd en zijn ogen had hij een groot damasten servet geknoopt met zijn familiewapen. Zo, afgesloten van de buitenwereld, probeerde hij zijn krachten en zijn geweten op orde te krijgen.

Hij zou een aanzoek doen, dat was duidelijk. Dat leek plotseling zelfs belangrijker dan het duel. Zonder uniform, onder het zachte gewicht van een enorm Oostenrijks donsbed was hij gewoon Alexander en niet kapitein graaf Korvanyi. Om het jawoord van de barones te winnen leek het onvermijdelijk dat hij aanbood voor haar het leger te verlaten. Hij dacht dat ze ontroerd zou zijn door dit voorbeeld van de officers die hij bereid was uit liefde voor haar te brengen. Maar om zijn ontslag uit dienst te durven nemen, om de broze morele band die hem verbond aan zijn carrière eervol te verbreken, zou hij eerst Von Wioldnitz moeten doden. Om zichzelf ervan te overtuigen dat zijn vertrek geen vlucht zou zijn, en zijn ontslag geen lafheid, had hij een onomstotelijk bewijs nodig, moest hij een daad stellen. Hij meende dat geheime offer te moeten brengen ter ere van zijn naam en ter nagedachtenis aan zijn vader. Hij had de dood van zijn tegenstander nodig, dat wil zeggen hij had ook – hoewel hij dat niet met zoveel woorden dacht – het risico nodig zelf te sterven, om een glans van heroïek te geven aan wat anders wellicht een gemakkelijke, burgerlijke keuze zou kunnen lijken, die zijn toekomstige leven al direct zou beroven van latere grandeur.

Hij moest Cara zien over te halen, en Alexander betreurde nu de afstandelijkheid van hun huidige betrekkingen. Cara wilde geen officiersvrouw worden, goed. Maar wat zou ze dan wel worden, hoe kon hij haar aan zijn zijde krijgen? En wat voor nieuw leven zou hij met haar beginnen? Zijn aanzienlijke inkomsten stelden hem in staat er een levensstandaard op na te houden waaraan Cara gewend was, maar het was voor hem uitgesloten om in Wenen te blijven en als een bourgeois van zijn rente te leven: hij zou stikken, zijn vader zou zich omdraaien in zijn graf en wat zou er overblijven van de eer van de Korvanyi's?

Hij verschikte het servet, dat als verband fungeerde. Met zijn vingertoppen voelde hij het lichte reliëf van het opgeborduurde familiewapen. Toen diende de oplossing zich aan: hij zou teruggaan naar de wortels van zijn familie, de bakermat van zijn adeldom, de domeinen van de Korvanyi's. Hij herinnerde zich hoe hij Ruprecht benijd had, die met zoveel plezier ingewijd werd in het beheer van zijn toekomstige landgoed Bad Schelm. De ercode die zijn vader hem had bijgebracht was volstrekt in overeenstemming met de wens weer heer van zijn landerijen te worden. De vernieuwing van de adel door een terugkeer naar het voorouderlijk leengoed, dat paste wel in het straatje van de oude Korvanyi. Als hij zich daar zou vestigen, zou het hem niet veel moeite kosten om er beter dan die slappeling van een rentmeester in te slagen de grond te laten opbrengen wat deze hem verschuldigd was. Cara en hij zouden eindeloos kunnen paardrijden en jagen, hun wonderbaarlijke zomer op Bad Schelm zou het hele jaar door duren.

Uiteindelijk viel Alexander in slaap, zich vastklampend aan het magische aanroepen van de voornaam van de barones. Zijn dromen, ingegeven door de drank, het duel en zijn verliefdheid, waren onrustig, maar voor hem was een droom als het geluid van bedienden in huis, of rumoer op straat of in de kazerne: betekenisloze ruis, hoe minder aandacht je eraan besteedde, hoe minder last je ervan had.

Hij werd vroeg wakker en toen Gabor met de dokter zijn kamer binnenkwam, raakte hij heel even in paniek omdat hij niets zag achter zijn servet. Hij gaf orders voor die zondag. Hij sprak snel en kortaf, terwijl dokter Flosser zijn wenkbrauw schoonmaakte

en hechte. Flosser stelde zijn patiënten nooit op hun gemak. Integendeel, hij benadrukte de ernst van hun toestand, waardoor zij zich serieus genomen voelden en zijn eigen verdiensten groter leken wanneer de patiënt genas, maar waardoor hij bij voorbaat geëxcuseerd was wanneer er iets misging: ‘Dat ziet er niet best uit! U had het meteen moeten laten hechten, nu loopt u kans op infectie, koorts en een blijvend litteken.’

‘Dat kan ik niet gebruiken, dokter! Ik reken op u, ik moet absoluut zo snel mogelijk weer in vorm zijn.’

‘Ik doe mijn best, graaf, maar het hangt ook van uzelf af.’

‘Natuurlijk. Binnen een dag of twee heb ik uw bijstand nodig. Kunt u zich onopvallend bij ons vervoegen als ik u morgenavond plaats en tijd laat weten?’

‘Dus het gaat om een rencontre? In dat geval sta ik volledig tot uw beschikking. Stuur u me een fiaker. Maar ik verzoek u tot dan zo veel mogelijk te rusten.’

Na het vertrek van de dokter maakte Alexander verder toilet en trok met tegenzin zijn reserve-uniform aan, dat sleets en vlekkelig was. Er was een nieuwe mouw in gezet na een sabelsteek tijdens een eerste onhandig duel in Lemberg. De kraag, de epauletten en de mouwomslagen waren veranderd bij zijn promotie. Hij dronk in één teug zijn koffie en at twee mierzoete *Mohngipfel*, hij stuurde Gabor meteen weg met het dienblad en gaf hem order zijn paard zo snel mogelijk te zadelen en gereed te houden op de binnenplaats.

Graaf Korvanyi had nog één zorg. Het duel zou een bewijs zijn van zijn eer. Het zou hem helpen de stap te zetten, om de beslissing te nemen het leger te verlaten en zijn geweten te verlichten. Maar dat bewijs mocht alleen hemzelf bekend zijn. Wanneer hij zijn huwelijksaanzoek deed, mocht Cara absoluut niet weten dat hij om haar zou duelleren. Anders zou hij haar gevoelens oneervol onder druk zetten. Gelukkig had er sinds de vorige avond nog geen enkel gerucht tot haar door kunnen dringen. Op grond van een ongeschreven regel dienden alle betrokkenen over het algemeen hun mond te houden totdat het duel had plaatsgevonden, en in mindere mate zelfs ook nog na de rencontre. Vastberaden en ongeduldig ging Alexander de deur uit om Cara tegemoet te

rijden. Het was de hoogste tijd als hij haar wilde treffen buiten het ouderlijk huis, voordat ze terugkwam van haar dagelijkse rit door het Wienerwald. Hij aarzelde heel even voor de spiegel in de hal om nog een laatste blik te werpen op zijn gehechte, gezwollen en ontstoken wenkbrauw.

De dag tevoren, op hetzelfde moment dat graaf Korvanyi binnenstapte bij koffiehuis Steidl, reed er een fraai koetsje versierd met het wapen van baron Von Amprecht door de drukke straatjes van het centrum van Wenen. Het werd getrokken door een tweespan elegant stappende vossen. Hun deken was donkergroen met felrode biezen, net als het rijtuig. De bijpassende livrei van de koetsier werd aan het oog onttrokken door een rundlederen overjas, waarvan de kraag was opgeslagen tot aan een hoed van hard leer zodat er alleen een driehoekige opening overbleef voor twee borstelige wenkbrauwen en een rode neus. Het koetsje bracht Charlotte-Amélie en Livia von Amprecht naar huis, die in de stad een aantal visites hadden afgelegd. Het werd al donker en ze moesten zich nog verkleeden voor het avondeten. Het doffe gedreun op de straatstenen werd afgewisseld door het zachte geluid van stappen door de sneeuw.

Cara zat pruilend maar ook nieuwsgierig door het raam aan haar kant van het rijtuig te kijken en voelde het dunne glas trillen onder haar gehandschoende vingertoppen. De kou deerde haar niet, maar haar stiefmoeder kon er slecht tegen en hield haar mantel angstvallig strak om haar schouders getrokken. De twee jonge vrouwen droegen een elegant namiddagtoilet. Dat van Cara was licht Delfts blauw, in de kleur van haar ogen, terwijl het goudblonde haar van Livia von Amprecht fraai afstak tegen donker Pruisisch blauw. Cara was negentien en droeg haar bruine haar in kunstig opgestoken vlechten. Zo werd de hals van jonge vrouwen van goeden huize aanvullig getoond op de leeftijd waarop ze aan het hof en aan mannenogen werden gepresenteerd. Haar fijnge-

vormde gezicht met fiere trekken deed vergeten dat ze een tikje klein van stuk was. Wie haar niet kende zou in haar geen vrouw hebben gezien die bedreven was in jagen en paardrijden, maar een charmant biedermeier porseleinen poppetje. Haar kleine gestalte en haar jurk benadrukten haar vrouwelijke vormen. Iemand van stand kon niet blootshoofds uitgaan en Cara was nog net bereid een klein bijpassend hoedje bij haar jurk te dragen, maar aan parasols had ze een hekel. Haar licht gebronsde huid en haar nauwelijks gepoederde frisroze wangen verrieden haar voorliefde voor de buitenlucht. Haar huid was van nature heel bleek, een teken van schoonheid en distinctie volgens het ideaalbeeld van die tijd, en heel wat vrouwen die haar zagen betreurden het dat een meisje dat door de natuur zo rijk bedeed was haar huid liet bederven door de zon, als een boerin of een straatmeid. Wie net als haar stiefmoeder haar hele leven had geworsteld met een olijkleurige huid, vond het al helemaal zonde.

‘Cara! Wat moet die man wel niet denken als hij zou zien hoe je hem aanstaart!’

‘Ik keek naar zijn paard, het lijkt op mijn Achilles.’

‘Je zou moeten leren om te zien wat je interesseert zonder zo openlijk te kijken, dat kan heel gênant zijn, straks denken ze nog dat je een ongemanierd meisje bent.’

‘Sinds we in Wenen terug zijn heb ik het gevoel dat wat ik ook doe, er altijd iemand is die me brutaal of ongemanierd of wat dan ook vindt.’

‘Ach, Cara, ik weet heus wel dat die *présentations* geen pretje zijn... Ik heb het zelf ook meegemaakt, niet eens zo heel lang geleden, en toen sprak ik nog amper een woord Duits. Als je je best doet zal het heus wel meevallen. Je moet vooral veel geduld hebben. Het duurt niet lang meer voor het *saison* begint.’

Het was voor een meisje van adel van het grootste belang om een goede entree te maken in de beau monde. Wanneer ze werd toegelaten in die kringen waar men elkaar wederzijds goedkeurde, kreeg ze toegang tot de meest prestigieuze bals en salons. Haar rang werd bepaald door de kwaliteit van haar sociale leven en niet andersom. Daarom moest ze eindeloos gekeurd worden tijdens de *présentations*. Geïrriteerd draaide Cara zich om naar Livia: ‘Het